

**Meld. St. 20
(2012 – 2013)
Melding til Stortinget**

På rett vei

Kvalitet og mangfold i fellesskolen

Innledning

I Stortingsmelding 20 skisseres tre hovedområder

- En inkluderende fellesskole
- Grunnopplæring for framtidens samfunn
- Fleksibilitet og relevans i videregående opplæring

I dette notatet vil vi slå de to første hovedområdene sammen og se på noen utviklingstrekk og utfordringer som hele grunnopplæringa står over for. I likhet med departementet vil vi se litt nærmere på observasjoner av utdanningens vilkår, innhold, styring og organisering i perspektiv av at det er 7 år siden innføring av Kunnskapsløftet.

I del to vil vi gjøre rede for Skolenes landsforbunds holdninger til beskrivelsen av videregående opplærings særlige utfordringer og forbundets holdning til de tiltak som foreslås.

Skolenes landsforbund slutter seg til de tre overordnede målene for utdanningspolitikken som regjeringa formulerer i innledinga til kapittel 3.

Forutsetningen for at en skal kunne nå disse målene er en sterk offentlig enhetsskole.

1. Status og veien videre etter 7 år med *Kunnskapsløftet*

Fellesskolens samfunnsmandat

Skolenes landsforbund deler i all hovedsak beskrivelsen og refleksjonene stortingsmeldinga gir uttrykk for m h t fellesskolens samfunnsmandat. Forbundet har aktivt støttet opp om arbeidet med å revidere formålsparagrafen, og vi er godt fornøyd med resultatet. Vi har gått grundig inn på generell del av læreplanverket og sett denne i sammenheng med så vel tidligere som ny formålsparagraf. Vår oppfatning er at læreplanverkets generelle del står seg svært godt. Vi har vanskelig for å se en god begrunnelse for nødvendigheten av å bruke tid og ressurser på en revisjon.

Prinsipper for nasjonal styring og læreplanverket

Regjeringa lister opp de fem grunnprinsippene for den nasjonale styringen av grunnopplæringa, men uten å stille kritisk søkelys på hvordan virkningen har vært. Skolenes landsforbund har vært tydelige på hvordan vi oppfatter at en overgang til en tydeligere mål- og resultatstyring i sektoren har hatt negative effekter som er vanskelig å motvirke.

- Kompetansemålene er slik utformet at det forutsettes et betydelig arbeid med konkretisering av målene gjennom lokalt læreplanarbeid. Samtidig har utviklingen av mål-og resultatsstyringssystemet medført et økende omfang av, og fokus på å teste og dokumentere elevenes læringsutbytte. Til sammen (men også med andre medvirkende faktorer) opplever lærerne at fokuset og tidsbruken i skolen i alt for stor grad har blitt dreid bort fra det som er de viktigste oppgavene: det daglige læringsarbeidet med elevene i klasserom og verksted.

Skolenes landsforbund ber Stortinget vedta at det skal fastsettes nasjonalt definerte kompetansemål i hvert fag på hvert trinn.

- Det lokale handlingsrommet i varierende grad medført at «...valg av arbeidsmetoder og læringsmaterieell er i større grad enn tidligere opp til lærerens faglige vurderinger og profesjonelle skjønn» I stedet får forbundet foruroligende mange tilbakemeldinger på at det er kommunen eller fylkeskommunen som har tatt «eierskapet» til det lokale handlingsrommet, og at lærernes metodefrihet i stedet er blitt innskrenket og det profesjonelle skjønn nedtonet. Dette forsterkes også av fokuset på testing og elevresultater som får stor innvirkning på mulighetene til å påvirke arbeidsmåtene. I en del kommuner er dette så uttalt at det blir et dominerende premiss for så vel opplæringas innhold som arbeidsmåtene.

Slik vi ser det medfører dette at opplæringa dreies over mot å ensidig vektlegge det som kan «veies og måles» mens andre viktige kunnskaper, ferdigheter og ikke minst *holdninger* blir prioritert ned. Skolenes landsforbund mener dessuten at det ikke kan være noen mening i at et stadig mer velutdannet lærerkorps skal utføre stadig mer standardiserte arbeidsoppgaver.

Skolenes landsforbund ber Stortinget fatte vedtak som begrenser fokuset på testing av elevresultater. For det første må de nasjonale prøvene gjøres om til utvalgsprøver. For det andre må det fattes vedtak som begrenser den tiltakende epidemien av lokalt utviklede testsystemer.

I meldinga antydes det at regjeringa anså kunnskaps- og læringssynet som lå til grunn innledningsvis ved innføringen av Kunnskapsløftet som for snevert. Det vises til at den nåværende regjeringa søkte å bredde dette ut ved å utarbeide *Prinsipper for opplæringen*. Skolenes landsforbund er i tvil om dette har hatt den tilsiktede effekt. Det er svært alarmerende når et stort antall elever mister motivasjon for læringsarbeidet i løpet av grunnskolen, en motivasjonssvikt som en ser de dramatiske konsekvensene av når en tredel av årskullet, og opp mot halvparten i yrkesfaglige utdanningsprogram ikke kommer ut av videregående opplæring med dokumentert formell kompetanse. Vår innfallsvinkel til dette er at skolen ikke i tilstrekkelig grad tar høyde for at elever lærer forskjellig og at grunnskolen er for ensidig teorifokusert. Stortingsmelding 22 om ungdomstrinnet hadde en bra analyse av årsaksforholdene, men etter forbundets oppfatning bommet man delvis på tiltakssida. Det har vi vært nærmere inne på tidligere og vi går ikke i dybden på dette nå, utover å nevne at vår holdning på dette punkt er blitt styrket etter hvert som vi har sett læreplanene for de nye valgfagene.

Vi vil i denne omgang fokusere på definisjonen av de grunnleggende ferdighetene. Forbundet er av den oppfatning at de er formulert på en måte som underbygger en uheldig og ensidig teorifokusering i hele grunnopplæringa.

Skolenes landsforbund ber Stortinget gå inn for at det tas inn en sjette grunnleggende ferdighet som gir uttrykk for praktisk og estetisk kompetanse.

Om nivådifferensiering m.v.

Organisering av elevene i grupper etter faglig nivå (nivådifferensiering)

Skolenes landsforbund har med uro registrert at organisering etter elevenes faglige nivå forekommer i relativt stort omfang i opplæringa i Norge. Slik nivådifferensiering har økt vesentlig de siste åra (jfr dokumentasjon i figur 5.4 side 92).

Skolenes landsforbund er tilfreds med at departementet tar et klart standpunkt MOT nivådifferensiering i organisering av undervisninga. Eksisterende forskning kan ikke påvise en positiv læringseffekt av slik organisering for noen av elevgruppene, snarere tvert i mot. Forskning viser at nivådifferensiering heller ikke har andre positive effekter av betydning for opplæringa;

- Medfører ikke vesentlige positive effekter på læringsutbyttet for noen av elevgruppene
- Lærerne stiller automatiske lavere krav til elevene eller uttrykker lite forventninger til læring i gruppene med de lavest presterende elevene(selvoppfyllende profeti)
- Disse gruppene tilføres ofte ikke bedre pedagogiske ressurser, ufaglærte settes ofte på disse gruppene,
- Positive medelev-effekter for alle grupper elever å være i heterogene grupper hele tida

Skolenes landsforbund mener primært at en innstramming av lovteksten i § 8-2 «Organisering av elevane i klassar eller basisgrupper» vil være det mest effektive virkemiddelet for å stoppe det faktum at omfanget av nivådifferensiering fortsatt er økende i Norge.

Dersom det ikke er politisk vilje til å gjøre et slik grep i lovteksten, støtter Skolenes landsforbund departementets forslag om å utarbeide en veileder for hvordan §8-2 er å forstå på de premissene som er skrevet i Meld. St. 20 (2012-2013)

Forsterket ordning med å ta fag fra videregående opplæring.

Skolenes landsforbund mener at ordningen med at ungdomsskoleelever skal ha anledning til å ta fag fra videregående skole mens de går i grunnskolen bør avvikles. En marginal gruppe elever (0,6%), benytter seg av tilbudet og den mest vanlige måten å organisere dette på medfører at timeplanene blir låst i begge skoleslag for å tilpasse tilbudet. Dette medfører begrensninger i det pedagogiske handlingsrommet for det store flertallet av elevene som følger den ordinære opplæringa. Alle elevene har rett til tilpassa opplæring, også de faglig sterke elevene. Tilbudet om å ta fag fra videregående opplæring treffer kun et fag for elevene, og i høyden to (i praksis). Skolen er pliktig til å tilpasse opplæringa i ALLE fag. Skolenes landsforbund forutsetter at departementet har som mål å stimulere ordninger som påvirker all opplæring til å være av høy kvalitet, og variert og relevant for alle elevgrupper, og at det gis gode vilkår for å kunne realisere dette særlig mht lærertetthet.

Skolenes landsforbund mener at ordningen bør avvikles.

Elev- og lærlingvurdering

Skolenes landsforbund er enig i at en god kultur for tilbakemeldinger og vurdering vil ha stor betydning for den enkelte elev og lærlings læringsprosess.

Ett av de fem prinsippene for nasjonal styring som framheves, er et godt støtte- og veiledningsapparat. Vi slutter opp om det. Det blir imidlertid problematisk når veiledningen slutter å være veiledende og i stedet legger opp til en utøylet byråkratisk tilnærming. Dersom noen av komiteens medlemmer ikke har lest direktoratets «veiledende» tolkningsrundskriv til vurderingsforskriften (95 sider), vil vi anbefale å ta en kikk på det. Vi legger inn en lenke til brevet her:

http://www.udir.no/Upload/Rundskriv/2010/5/Udir_1_2010_Individuell_vurdering_i_grunnskolen_og_videregaende_opplaring.pdf?epslanguage=no

Skolenes landsforbund legger til grunn at en god vurderings- og tilbakemeldingskultur trenger «bedre jordsmonn» å vokse fram i. Lærerne (og instruktørene) må ha tid og rom til faglig refleksjon med elevene (og lærlingene), noe vi har vanskelig for å se at støtte- og veiledningsapparatet i realiteten legger opp til.

Overgang mellom grunnskolen og videregående opplæring

Overgangen mellom grunnskolen og videregående opplæring er en kritisk fase for å forebygge frafall og feilvalg. NY GIV- prosjektet er et godt tiltak. På sikt må man håpe at ungdomstrinnet i realiteten vil kunne tilby en mer praktisk og variert opplæring, slik at man opprettholder motivasjonen hos flere elever, og slik at flere dermed kommer inn i videregående skole med tilstrekkelig basiskompetanse til å ha grunnlag for å kunne fullføre opplæringa.

Faget *Utdanningsvalg* var takt å få stor betydning for å lette overgangen, spesielt med hensyn til å motvirke feilvalg. Erfaringene med faget er nedslående. Etter forbundets oppfatning er de tiltakene som regjeringa foreslår om gjennomgang av læreplanen, lage en veileder og vurdere kompetanseheving for lærere og rådgivere ikke ambisiøse nok til å utløse dette fagets potensiale. Sjøl om et godt arbeid med læreplanrevisjonen må danne et nødvendig grunnlag, vil vi spesielt framheve nødvendigheten av raske og kraftfulle tiltak for kompetanseutvikling for lærere og rådgivere.

2. Relevans og fleksibilitet i videregående opplæring

Kjønnsdelt arbeidsmarked – kjønnsdelt fag- og yrkesopplæring

Statistikken viser at hele 5 utdanningsprogram (alle yrkesfaglige) er kjønnsdelt i den grad at mer enn 85% av elevene er av samme kjønn. Det er mange og sammensatt årsaker til det kjønnsdelte arbeidsmarkedet, og det er ikke unaturlig at skolen speiler dette. Men etter Skolenes landsforbunds mening må man ha høy ambisjon for at skolen i det minste ikke bidrar til å sementere dette bildet.

Meldinga viser hvordan rådgivningskompetansen og innsatsen er liten med hensyn på den kjønnsdelte fag- og yrkesopplæringen i Norge og skisserer en del tiltak for å bøte på dette. I tillegg påpeker NOU 2012:15, Politikk for likestilling behov for strukturelle tiltak og aktiv bruk av trepartssamarbeidet for å bidra til endringer. Prosjektet «Jenter i bil og elektro» har gjennomført forsøk med samarbeid mellom partene i arbeidslivet og utdanningsmyndighetene i fire fylker fra 2010 til 2013.

NOU 2012:15 sier under punkt 16.3.2 *Program for frie utdanningsvalg*: «Det er viktig at utdanningsmyndighetene på lokalt og regionalt nivå iverksetter tiltak for å ivareta ungdom som velger utradisjonelt. Utvalget vil foreslå at det innenfor programmet iverksettes mentorordninger i videregående opplæring innenfor sterkt kjønnssegregerte fag».

Tiltak som vi ser som aktuelle for å stimulere til endringer av kjønnsstereotype utdanningsvalg og økt ivaretagelse av elever og lærlinger som har valgt utradisjonelt er:

- Aktiv bruk av trepartssamarbeid i fylkene for å endre den kjønnsdelte fag- og yrkesopplæringen.
- Likestillingsansvarlige i fylkenes fagavdelinger for fag- og yrkesopplæring, som blant annet kan samarbeide med jente- eller guttenettverk/rollemodeller om egne programmer innen utdanningsvalg og egne samlinger av for gutter eller jenter som minoritet i det videregående utdanningsløpet i skole og bedrift. Jmf. Prosjektet «Jenter i bil- og elektro»
- Statlig samordning av tiltakene.

Små og verneverdige fag

Regjeringa varsler her en gjennomgang av tilbudet av små og verneverdige fag.

Skolenes landsforbund innser at det ikke synes mulig å ivareta alle disse fagene på en god måte innenfor det offentlige opplæringstilbudet. Det er imidlertid viktig å unngå unødvendig og utilsiktet privatisering av opplæringstilbudet innen en del fag som per i dag betjenes tilfredsstillende innenfor det ordinære fylkeskommunale opplæringstilbudet, gjennom ordningen med landslinjer eller som landsdekkende tilbud i fylkeskommunal regi.

Vi etterlyser en mer aktiv oppfølging av anbefalingene i rapporten «Kulturhåndverk – avtrykk fra fortiden, uttrykk for øyeblikket, grunnlag for fremtiden (Kulturdepartementet 2008).

Der anbefales en sterkere nasjonal koordinerende enhet og et nettverk av regionale kompetansesentra. I et slikt kompetansenettverk kan de fylkeskommunale skolene inngå, og i et nærmere samarbeid med lokale bedrifter og fagutøvere ville det kunne sikres god og relevant praksis for elevene. På denne måten ser vi for oss at flere fag ville kunne finne sin plass innenfor det ordinære offentlige opplæringstilbudet.

Utdanningsprogram for medier og kommunikasjon

Det varsles at departementet vil omgjøre utdanningsprogrammet for medier og kommunikasjon til et reint studieforbereende utdanningsprogram og flytte lærefagene til andre yrkesfaglige program uten at det sies noe mer bestemt om hvilke(t).

Dersom dette settes ut i livet (sammen med forslaget om å skille ut formgivingsfag til et eget studieforbereende program) vil vi stå igjen med 5 studieforbereende og 8 yrkesfaglige program – mot i dag 3 studieforbereende og 9 yrkesfaglige (inklusive «hybridene» medier og kommunikasjon og naturbruk).

Det argumenteres med at elevene dermed får flere timer fellesfag, og slik blir bedre forberedt for videre studier. Vi ser det slik at de praktiske ferdighetsfagene og det omfanget av disse som dagens modell inneholder er høyst relevante for de aller fleste studier det er naturlig å søke seg til etter fullført videregående opplæring innen medier og kommunikasjon. Utdanningsprogrammet i den formen det har i dag er svært vellykket, og har høy gjennomføringsgrad.

Dessuten er det sannsynlig at det er tenkt at lærefagene mediegrafiker og fotograf legges til utdanningsprogram for design og håndverk. Dette utdanningsprogrammet har allerede i dag svært mange fag som er til dels svært forskjellige.

Skolenes landsforbund kan ikke støtte forslaget om å omgjøre utdanningsprogrammet for medier og kommunikasjon til et rent studieforbereende program.

Skolenes landsforbund mener partene innen lærefagene må intensivere arbeidet med å få på plass flere lærekontrakter innen programmets lærefag.

Vi legger ved en uttalelse fra medielærere. Skolenes landsforbund stiller seg bak de vurderinger som kommer til uttrykk i uttalelsen.

Fra yrkesfaglige utdanningsprogrammer til høyere utdanning

Skolenes landsforbund har kontinuerlig vurdert spørsmålet om overgang fra yrkesfaglige program til høyere utdanning ut fra mest mulig likestilling av yrkesfaglig med allmennfaglig kompetanse. Vi har vurdert faren for at å definere alle med fullført videregående opplæring

som generelt studieforberedt vil kunne bidra til et sterkt press for ytterligere teoretisering av de yrkesfaglige programmene. Forbundet er likevel kommet til et primært standpunkt om at fullført fag-/svennebrev bør anerkjennes som generelt studieforberedt. Når dette ikke synes å være aktuell politikk nå, ønsker vi regjeringas forslag om å formalisere en rekke Y-veier velkommen. Vi tar for gitt at forslaget om en formell Y-vei til yrkesfaglærerutdanningene omfatter både hovedmodellen og den praktisk-pedagogiske modellen. Skolenes landsforbund vil også uttrykke støtte til regjeringas målsetting om å legge bedre til rette for flere såkalte TAF-tilbud.

Påbygging til generell studiekompetanse og yrkesfaglig påbygging

VG 3 påbygging til generell studiekompetanse er en veritabel «strykmaskin».

Skolenes landsforbund vil uttrykke sterk støtte til forslaget om å innrømme rett til påbygging for de som ønsker dette etter avlagt fag- eller svennebrev. Vi ser dette forslaget i sammenheng med forslaget om kvalifisering mellom VG 2 og VG 3, slik at summen av disse forslagene gjør muligheten for å oppnå generell studiekompetanse blir vesentlig styrket både for de som ønsker å ha en fullført fagopplæring i «bunnen», og for de som av en eller annen grunn ikke ønsker dette, eller som ikke har forutsetninger for å fullføre fagopplæring.

Skolenes landsforbund vil uttrykke støtte til forslaget om å se nærmere på mulighetene for overgang fra studieforberedende til yrkesfaglige program.

Relevans, fordypning og fleksibilitet i videregående opplæring

Det vises i meldinga til at evalueringen av Kunnskapsløftet viser at videregående opplæring slik den er innrettet og organisert ikke i stor nok grad møter behovet for faglig fordypning i fag- og yrkesopplæringen. Det kan synes som om dette i stor grad tillegges opplæringsmodellen. Skolenes landsforbund er av den oppfatning at 2+2-modellen er en god modell. Spørsmålet er om man lykkes med å fylle den med tilstrekkelig faglig relevant innhold. Når man hører skoledelen av 2+2-modellen omtalt, kan man få inntrykk av at det har festet seg en oppfatning av at elevene tilbringer de første 2 årene «på skolebenken», og at praktisk opplæring nærmest av nødvendige grunner kun kan finne sted i bedrift. Dette er naturligvis ikke riktig. De videregående skolene har kompetente lærerkrefter, utstyr (om enn ofte noe utdatert) og lokaler til å gjennomføre praktisk opplæring av høy kvalitet. Og slik må det alltid være. Skolenes landsforbund registrerer at regjeringa går inn for å kartlegge utstyrssituasjonen. Det er imidlertid en forutsetning at kartleggingen følges opp med bevilgninger til nødvendig oppgradering. Uansett opplæringsmodell må de videregående skolene være i stand til å gi så vel grunnleggende som mer spesialisert praktisk opplæring.

Skolenes landsforbund ser at det for enkelte utdanningsprogrammer, spesielt utdanningsprogrammet for helse- og oppvekstfag, vil være vanskelig å få den praktiske opplæringa til på en hensiktsmessig måte i skolen, da man utdanner til arbeid med mennesker som befinner seg helt andre steder. For utdanningsprogrammet helse og oppvekstfag ser vi at

innføring av en vekslingsmodell vil være viktig og riktig. Innenfor de øvrige yrkesfaglige program er det viktig å gå forsiktig fram og gjennomføre begrensede og tett oppfulgte forsøk, slik at man kan få et klart bilde av hvilke utfordringer m h t planlegging, organisering og ansvarsforhold en slik modell måtte medføre. Departementet peker selv på en rekke utfordringer og problemstillinger eventuelle vekslingsløp vil stå over for. Nye problemstillinger vil sikkert dukke opp ved en utprøving. Men vi er overrasket over at departementet synes å mene at det er uproblematisk å privatisere deler av opplæringa som skolen har ansvar for innen dagens ordning (prosjekt til fordypning).

Departementet foreslår en rekke tiltak for å bedre den faglige relevansen og sammenhengen i opplæringa. Når det gjelder fellesfagene er forbundet enig i konklusjonen om å videreføre felles læreplaner i fellesfagene. Det står ikke i motstrid til utstrakt yrkesretting. Likeverdig kompetanse kan oppnås på ulikt vis. Skolenes landsforbund er ikke imponert over framdriften i arbeidet med å få til god yrkesretting av fellesfagene. Men vi er kjent med at det drives en god del spennende utviklingsarbeid på området ved en rekke skoler. Utfordringen er å få til spredning av god praksis, og vi har forventninger om at FYR-prosjektet kan være et godt tiltak for å få dette til.

Det foreslås at elevene skal få tidligere innføring i yrkene ved at felles programfag på VG 2 kan splittes, og at valgfrie programfag knyttes mer til det enkelte eller til grupper av lærefag. Skolenes landsforbund synes dette er en alt for beskjeden ambisjon. Vi kan ikke se noen grunn til at elever som har et klart yrkesvalg eller en klar preferanse for en gruppe lærefag ikke skal kunne få arbeide med disse også i VG 1. For disse elevene må det være ekstremt demotiverende å bli sendt rundt på «smakebitrunde». Yrkesorientering kan med fordel innrettes mot de som har behov for det. Læreplanene er slik konstruert at man kan komme fram til samme kompetansemål sjøl om de arbeides med ulike lærefag/fagretninger.

For å styrke signalene om yrkesfaglig relevans i programfagene, går skolenes landsforbund inn for å endre PROGRAMFAG i de yrkesforberedende programmene til YRKESFAG.

Prosjekt til fordypning

Det foreslås å endre forskrift til opplæringsloven slik at det kan legges opp til at mer av opplæringen i prosjekt til fordypning bør foregå i bedrift. Vårt syn er at spørsmålet ikke er *hvor* opplæringa foregår, men *hvilken kvalitet, hvilket innhold og hvilken relevans* det er på opplæringa. Skolenes landsforbund er tilhenger av å bruke utplassering i bedrifter der dette gir den beste opplæringa, men vi har fått litt for mange tilbakemeldinger fra våre tillitsvalgte og medlemmer som viser at skolene/fylkeskommunene bruker utplassering i prosjekt til fordypning som et tilta for å spare inn lærertimer. Ved utplassering av elever i prosjekt til fordypning må det minst beregnes like mange lærertimer som om opplæringa fant sted på skolen.

Fag- og timefordelingen

Det foreslås at fag- og timefordelingen i videregående opplæring gjøres veiledende på trinn innenfor rammen av totaltimetallet. Vi kan ikke se noen reell begrunnelse for å gjøre dette som en generell bestemmelse. Vi kan likevel se at det vil lære nødvendig for å få til TAF-tilbud og ved utprøving/iverksetting av opplæringsmodeller med alternativ

opplæringsrekkefølge (veksling), og vi mener adgangen til slikt avvik begrenses til disse tilfellene.

Fullføring av fagopplæring for elever som ikke får læreplass

Det foreslås forsøk med alternativer til VG 3 i skole for elever som ikke får læreplass. Det vil være ulike grunner til at elever ikke får læreplass. Det kan være elever som ikke har forutsetninger for å oppnå fag-/yrkeskompetanse, og det kan være en reell mangel på læreplasser. Det må være en viktig målsetting at en avklaring av hvor vidt fag- eller svennebrevkompetanse er et realistisk mål for eleven, og at denne avklaringen kommer så tidlig i opplæringsløpet som mulig. Praksisbrevordningen eller andre løp mot en annen kompetanse enn fag-/svennebrev vil være gode alternativer for en del. Vi vil skyte inn her at Skolenes landsforbund støtter konklusjonen om at praksisbrevordningen ikke skal være et rettighetsfestet og søkbart utdanningsløp.

Nærmest uavhengig av elevforutsetningene er VG 3 lærefag over ett år i skole et svært utilfredsstillende alternativ til å gjennomføre ordinært lærlingeløp. Skolenes landsforbund har tidligere tatt til orde for å rettighetsfeste et fireårig opplæringsløp i de yrkesfaglige programmene der de som ikke får læreplass blir sikret et VG 3 over to år – helst i samarbeid med lokalt arbeidsliv. Tida er overmoden for å få dette på plass.

VEDLEGG:

Opprop

For bevaring av utdanningsprogrammet medier og kommunikasjon

Det er ikke klok utdanningspolitikk å ødelegge et utdanningsprogram som fungerer meget bra i dag, og som i sin nåværende form ivaretar nettopp det som Stortingsmelding 20 "På rett vei" ønsker av framtidens skole.

15. mars 2013 kom *Stortingsmelding 20* som presenterer et forslag fra departementet om å splitte det yrkesfaglige utdanningsprogrammet medier og kommunikasjon (MK) i to.

Departementet vil:

- Omgjøre utdanningsprogrammet til et studieforbereende program og
- Ivareta yrkesfagene i utdanningsprogrammet innenfor strukturen for yrkesfaglige programmer. *(Det er ikke spesifisert i hvilke andre program lærefagene skal plasseres.)*

Dette mener undertegnede medielærere at er en uklok omlegging:

- **MK bidrar til at flere fullfører og består videregående skole:**
Et sentralt mål i norsk skole i dag er å øke andelen som fullfører og består videregående opplæring. Elever som går medier og kommunikasjon er i toppsjiktet på dette området – 83% fullfører og består i løpet av tre år, og 86 % i løpet av fem. Til sammenligning er gjennomføringsandel på yrkesfagene samlet i overkant av 60 % (Utdanningsspeilet 2012).

- **MKs fokus på praktiske ferdigheter er årsak til høy gjennomføringsgrad:**
Stortingsmelding 22, 2010-2011, *Motivasjon, mestring og muligheter*, har et fokus på at flest mulig elever skal fullføre og bestå – og fremhever *praktiske ferdigheter* som viktig for å nå dette målet. Medier og kommunikasjon er et utdanningsprogram der det å utvikle praktiske ferdigheter dominerer opplæringen. Vi mener at dette er en viktig årsak til at så mange elever gjennomfører og består. De opplever nettopp motivasjon, mestring – og at de gis muligheter.

- **MK utdanner arbeidstakere for fremtidens arbeidsmarked:**
Et av de tre hovedområdene i *Stortingsmelding 20* er å styre skolen mot å utdanne unge til framtidens samfunn. Her pekes det på at elever må trenes i sosial kompetanse, innovasjon, kreativitet og evne til å takle store informasjonsstrømmer. Fra Nærings- og handelsdepartementet understrekes dette gjennom deres etterlysning av skapende mennesker som deler innsikt og erfaring, er nysgjerrige og innehar skapetrang (*Et nyskapende og bærekraftig Norge*. Nærings- og handelsdepartementet, 2008-2009)

Utdanningsprogram for medier og kommunikasjon oppfyller disse kravene allerede. Elevene lærer gjennom samarbeidslæring, de undervises og utfordres på det kreative området og får tidlig vekket en skapetrang gjennom det praktiske arbeidet med fagene. Samarbeidsprosjekter mellom skole og bransjebedrifter, lokalt og sentralt, er i dag en viktig utviklingsarena for digital-, mediefaglig- og grafisk kompetanse. Derfor bør fagfeltet som finnes innen MK i dag være samlet i et yrkesfagsprogram.

- **La offentlige skole bidra til å utdanne framtidens borgere:**
I dag ser vi at en rekke private aktører livnærer seg ved å gi elever en tilsvarende praktisk, ferdighetsbasert opplæring som medier og kommunikasjon, gjennom kostbare halvårs- og årskurs. Det være seg folkehøyskoler eller private fagskoler. Medier og kommunikasjon er og bør være en del av et offentlig utdanningstilbud på videregående-nivå.

- **Større fleksibilitet mellom yrkesfag og studieforberedelse er veien å gå – der er MK allerede.**
Det tredje hovedområdet i Stortingsmeldingen er tiltakene for større fleksibilitet i videregående opplæring. Et tiltak som foreslås her er rive ned skillene mellom yrkesfag og elevers ønske om å oppnå generell studiekompetanse. Her mener vi igjen at utdanningsprogrammet for medier og kommunikasjon har vært i forkant og vist vei nettopp ved å være en særs vellykket hybrid mellom yrkesfag og studieforberedelse. Igjen vil vi peke på at Stortingsmeldingen ønsker for yrkesopplæringen allerede lever et godt liv på MK.

- **Internasjonal forskning:**
Internasjonale utdanningsforskere hyller også det de kaller for "hybrid schooling" som noe av den mest vellykkede innen utdanning i dag. Det de betegner som kunnskap i det 21. århundre er evner til å kommunisere, jobbe i team, prosjektbasert læring og utfordringer fra den virkelige verden (Barber, Donnelly and Rozvi (2012) *Oceans of Innovation: The Atlantic, the Pacific, global leadership and the future of education* (p. 56) Dette lærer og trener elever som går på MK på hver dag.

- **Styrk hybriden MK ved å gi mulighet til både fagbrev og studiekompetanse:**

Et sentralt argument for å endre på utdanningsprogrammet MK er at et relativt beskjedent antall elever velger å gå ut i lære etter VG2. Årsaken til det lave tallet lærlinger, skyldes først og fremst at man ikke har en enhetlig bransje med tradisjoner for å ta i mot lærlinger.

Mediebransjen er en mangfoldig bransje i sterk endring, og dette gjør at det kanskje ikke lenger er en sterk tradisjon for en lærlingordning der sertifisering er et hovedpoeng.

Hybriden MK, med både lærefag og mediefaglig skoleløp med studiekompetanse, ble bestilt av mediesektoren på slutten av 90-tallet (og gjentatt i 2005 før K06) fordi virksomhetene da som nå har behov for praktiske teoretikere. Mediebransjen etterspør ikke først og fremst arbeidstakere som behersker et håndverk eller jobber etter definerte yrkesstandarder, men kreative og innovative praktikere med *endringskompetanse*, som også kan bidra med innholdsproduksjon. Her ser vi at departementets forslag om å se på muligheten for å etablere nye lærefag kan være et klokt innspill.

- **MK er god forberedelse til videre utdanning:**

I Stortingsmeldingen slås det fast at den yrkesfaglige strukturen på MK slik den er i dag, fører til at elevene får et svakere utgangspunkt for høyere utdanning. Den går i midlertid ikke inn på hva slags utdanning MK ikke forbereder "godt nok" til, eller hva man bygger denne påstanden på. Her er det viktig å stille kritiske spørsmål: Innebærer dette at departementet ser studiespesialisering som et godt grunnlag for *all* utdanning? (Og ikke minst bør de ha forskning å vise til hvis denne påstanden skal tillegges vekt.) Og kan departementet vise til forskning som underbygger påstanden? Vi mener det er grunn til å utfordre en slik oppfatning. Vi ser at det er en rekke høyere utdanninger MK-elever med generell studiekompetanse vil være meget godt forberedt på – for eksempel studier og arbeidsliv som krever kreativitet, stor grad av teamarbeid, skaperevner og entreprenørskap – for å nevne noe.

- **Endring kan gjøre MK-bedre:**

Argumentene over veier tungt for å bevare MK som et yrkesfaglig studieprogram. Det betyr imidlertid ikke at det er *Ikke er* behov for en dialog rundt endringer som kan gjøre programmet bedre. Viktig å se nærmere på her er for eksempel timefordeling mellom de tre årene som leder fram til generell studiekompetanse og muligheten for å etablere nye lærefag. Denne dialogen vil vi gjerne være med på.